قالی ایران؛ هنر ارزآوری که نباید از آن چشم پوشید

در هفته صنایع‌دستی نگاهی انداخته‌ایم به یکی از باارزش‌ترین و ارزآورترین این صنایع که چیزی نیست جز فرش و قالی ایرانی.
قالی ایرانی قدمتی طولانی دارد و سال‌های پرفراز و نشیبی را پشت سر گذاشته است. این میراث ملی ایرانیان با وجود ورود فرش‌های ماشینی به بازار از یک‌سو و تحریم‌های شدید اقتصادی و از بین رفتن بازارهای بین‌المللی، به دلیل مرغوبیت و زیبایی حیرت‌انگیز خود هنوز مشتریان پروپاقرصی در سراسر جهان دارد. به گفته سیدمرتضی میری، عضو هیات‌مدیره اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان فرش ایران در چهارماه نخست سال ۹۹ بالغ بر ۱۵میلیون دلار از قِبَل صادرات فرش نصیب ایران شده، که اگرچه نسبت به سال‌های قبل کاهش محسوسی داشته اما همچنان قابل‌توجه است و بیانگر آن‌که باید نگاه ویژه‌ای به این هنر و رفع مشکلات آن و ظرفیت‌های بالایی شود که برای اشتغال و ارزآوری و جذب گردشگر دارد. / جام جم دیلی

راور در شمالی‌ترین نقطه استان کرمان، خاستگاه یکی از زیباترین، مرغوب‌ترین و گران‌ترین قالی‌های دستباف جهان است

محرومیت، پای قالی‌های میلیاردی

فاطمه مرادزاده
حکمت قاسم خانی
ایران

هفته دوم خرداد ۹۲، حراجی ساتبی نیویورک بدجور سروصدا به پا کرد؛ سروصدایی که بهانه‌اش فروش یک قطعه فرش شش‌متری ایرانی بود؛ فرشی دستباف متعلق به دوره صفوی از شهر کویری راور که ۳۳ میلیون دلار فروش رفت. پیشتر یعنی آذرماه ۹۰ هم قطعه فرش دیگری از راور به اندازه سه در یک‌ونیم متر و با قدمت ۳۰۰ سال، در حراج کریستی لندن به قیمت ۹میلیون دلار به یک شاهزاده قطری فروخته شد. این قیمت‌های نجومی و حیرت‌آور، آن‌هم در هشت تا ۱۰سال گذشته، مربوط به همان فرشی است که میان ما ایرانی‌ها به قالی کرمون معروف است؛ قالی‌ای از خطه کویری راور در شمالی‌ترین نقطه استان کرمان که خاستگاه اصلی قالی کرمان به شمار می‌رود.
البته شهرهایی چون کرمان و رفسنجان و ماهان هم قالی‌های باکیفیت و مرغوبی دارند اما قدیمی‌ترین و باکیفیت‌ترین فرشی که آوازه کرمان را بر سر زبان‌ها انداخته و خارجی‌ها برایش سر و دست می‌شکنند و به موزه‌های آمریکا و اروپا راه پیدا کرده، قالی راور است که قدمتی بسیار دارد و اوج دوران شکوه و رونقش به ۳۰۰ تا ۴۰۰ سال پیش یعنی دوران صفوی برمی‌گردد. طرح‌های زیبا و خلاقانه و پرمعنا، رنگ‌های گیاهی متنوع و نوع بافت منحصربه‌فرد، دلیل مرغوبیت و معروفیت قالی راور عنوان می‌شود؛ قالی‌هایی که بیشتر آنها در کارگاه‌هایی کوچک و تاریک و نمور بافته می‌شدند و سر از تالارهای مجلل شاهزادگان عرب و محافل و موزه‌های باشکوه اروپا و آمریکا درمی‌آوردند. در دهه‌های اخیر البته این میراث باارزش، قرب و منزلت خود را از دست داده و به اجبار کنج عزلت و انزوا در پیش گرفته اما انگار لازم است دوباره به اوج برگردد، به‌ویژه آن‌که در شرایط خشکسالی و بیکاری کنونی می‌تواند مهم‌ترین ظرفیت برای اشتغال‌زایی و ارزآوری باشد.

فرشی که ده سال پیش در حراج نیویورک ۳۳ میلیون دلار به فروش رفت

دومین محصول صادراتی استان

باوجود کسادی بازار تولید و عرضه فرش دستباف، این هنر کرمانی‌ها و به‌ویژه راوری‌ها همچنان حرف‌هایی برای گفتن دارد. رئیس اداره صنعت، معدن و تجارت شهرستان راور دراین‌باره به جام جم می‌گوید: فرش راور، فرشی باکیفیت و قدمت و یکی از وزنه‌های صادراتی استان پس از پسته است که البته آمار دقیقی از میزان صادرات آن در حال حاضر وجود ندارد.
یزدی‌زاده با بیان اینکه طبق برآوردها ۵۰درصد از تولیدات فرش راور به خارج و ۵۰درصد به استان‌های داخل کشور صادر می‌شود، گفت: قالی راور با تجمیع در شهرستان‌های کرمان، رفسنجان و سیرجان از گمرک شهرستان‌های مذکور صادر می‌شود.
قالی راور البته این روزها دیگر کیفیت گذشته را ندارد و یزدی‌زاده دلایل متعددی را برای این افت کیفیت بیان می‌کند. استفاده از مواد اولیه بی‌کیفیت به دلیل بالابودن قیمت مواد اولیه طبیعی و باکیفیت، بی‌انگیزگی بافندگان، جایگزین‌نشدن بافندگان جوان و پرانگیزه به جای قدیمی‌ها، نبود نگاه خلاق و علمی و فناوری روز در تولید، نگاه صرفا تجاری به فرش و همچنین افت کلی بازار تولید و از دست رفتن بازارهای خارجی به دلیل تحریم و درنتیجه کاهش رقابت برای تولید بهتر و بیشتر ازجمله این عوامل است که به گفته او با برنامه‌ریزی و اجرای برخی سیاست‌ها ازجمله طرح‌های تشویقی می‌توان بر آنها فائق آمد و قالی راور را به دوران اوج خود در یک قرن گذشته بازگرداند.

رونق به راور بازمی‌گردد

اژدری، فرماندار راور هم آماری از فعالان این حوزه به ما داده و می‌گوید: بیش از ۶۰۰۰ دار قالی در شهرستان راور سر پاست و به طور متوسط بیش از ۸ تا ۱۰هزار بافنده پشت این دارها هنر دست و ذهنشان را به نمایش می‌گذارند. وی از فعال شدن دوباره بسیاری از کارگاه‌های خانگی راور و بافت قالی‌های باکیفیت طی دو سال گذشته و به دلیل حمایت‌های دولتی و پرداخت تسهیلات بانکی خبر می‌دهد و می‌افزاید: برای احیاء و معرفی مجدد فرش راور نخستین جشنواره ملی فرش راور، آذر۱۳۹۸ با حضور کارشناسان فرش ایران برگزار و در آن طرح‌های جدید فرش راور ارائه شد.
دبیرخانه دائمی این جشنواره ملی که قرار است هر دوسال یک‌بار برگزار شود در محل دانشکده فرش راور دایر شده است. اژدری با بیان اینکه شهرت قالی کرمان به خاطر فرش گره‌دار راور و کیفیت بالای آن است، یکی از مشکلات بافندگان فرش این شهرستان را بحث بیمه عنوان می‌کند و می‌گوید: آمار بافندگان بیمه‌شدگان در این شهرستان کمتر از هزار نفر است اما پیگیری کرده‌ایم که امسال سهمیه مناسبی بابت بیمه بافندگان فرش راور در نظر گرفته شود.

ارزش ثبت‌ملی و جهانی دارد

رئیس اداره میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری شهرستان راور می‌گوید: پرونده ثبت راور به عنوان شهر ملی فرش دستباف ایران تکمیل شده که براساس آن از مرحله طراحی نقشه‌ها تا نخ‌ریسی و بافت فرش ثبت‌ملی خواهد شد.
ایمان علوی با اشاره به اینکه این اقدام در رونق دوباره قالی راور و افزایش تولید و اشتغال در شهرستان تاثیرگذار است، می‌افزاید: در نظر داریم با تشکیل پرونده‌ای برای ثبت‌جهانی فرش راور نیز در آینده نزدیک اقدام کنیم.

ضرورت رفع مشکلات

درحالی که مسوولان مختلف شهرستان راور از تلاش‌ها و اقدامات صورت‌گرفته برای احیای دوباره فرش دستباف این شهر می‌گویند، تولیدکنندگان این فرش از مشکلات و چالش‌هایی می‌گویند که در مسیر راه این صنعت قرار دارد.
معصومه عابدینی، کارشناس ارشد فرش که به عنوان یک تولیدکننده فرش در راور ۱۰بافنده را تحت پوشش دارد، دراین‌باره به جام جم می‌گوید: ۹۰درصد بافت فرش در شهرستان به صورت خویش‌فرمایی در منزل بافنده صورت می‌گیرد که این باعث می‌شود بافنده بدون اینکه نیاز بازار را بداند و از کیفیت مواد اولیه‌ای که استفاده می‌کند، مطلع باشد، فرش می‌بافد که به اعتقاد من کار اشتباهی است زیرا یک بافنده نمی‌تواند همزمان هم بافنده باشد و هم متخصص در انتخاب مواداولیه یا بازاریاب محصولاتش.
به گفته عابدینی با توجه به اینکه بافنده یک فرش را طی یک سال می‌بافد و مجبور است پس از فروش آن یک سال بعد را نیز با درآمد حاصل از فروش آن سپری کند، تنها دغدغه او بافتن سریع فرش است نه مواد اولیه و کیفیت کار. وی با اشاره به اینکه فرش راور تا دهه۶۰ پررونق بود و از اوایل دهه۷۰ به بعد با کاهش قیمت فرش دستباف روبه افول رفت، می‌گوید: خوشبختانه این روزها به دلیل نرخ بالای بیکاری از یک‌سو و حمایت و تشویق مسوولان از دیگر سو، جوانان دوباره درحال خودباوری و ایمان به هنر اصیل و باسابقه خود و ظرفیت بالای درآمدزایی آن هستند و آرام‌آرام به سمت فرش‌بافی متمایل می‌شوند که البته برای حصول نتیجه بهتر باید چالش‌های این حوزه (ازجمله در دسترس‌بودن مواداولیه باکیفیت و قیمت مناسب و پرداخت آسان تسهیلات بانکی) شناسایی و رفع شده و بازارسنجی مناسبی برای تولید محصول مرغوب‌تر و موردپسند مشتریان صورت بگیرد.

هنر راوری‌ها، پابوس زائران امام هشتم(ع)

حتما برایتان این سوال پیش آمده که فرش‌های صحن و سرای حرم امام هشتم(ع) که تعدادشان هم کم نیست از کجا می‌آید؟ کجا بافته می‌شود؟ ماشینی است یا دستباف؟ برند و باکیفیت است یا معمولی؟ اگر دستباف است، قالی مشهد است یا کاشان و اصفهان و تبریز و کرمان؟
اصلا قالی کرمان، آن‌هم راور کرمان که این همه از آن تعریف و تمجید می‌شود، پایش به آن صحن و سراهای قدسی رسیده است یا نه؟ جواب قطعا بله است اما بد نیست بدانید هنر دست راوری‌ها تازه از اواخر اردیبهشت امسال زیر پای زائران امام هشتم پهن شده است.
در واقع مسوولان فرش آستان قدس رضوی اواخر سال ۹۸ با هدف کارآفرینی و اشتغالزایی و صد البته استفاده از هنر اصیل راوری‌ها، کارگاهی را به صورت آزمایشی در این شهرستان دایر کردند، هرچند ۲۸اردیبهشت امسال از اولین دستبافته‌های هنرمندان راوری به صورت رسمی بهره‌برداری شد و به احتمال زیاد تا همین حالا که برایتان می‌نویسیم محصولات این کارگاه در برخی صحن‌ها پهن شده و گرد پای زائران بر آنها بوسه زده است. این کارگاه بزرگ برای ۱۵۰نفر اشتغالزایی کرده و قرار است سالانه بیش از ۱۲۰۰تا۱۵۰۰مترمربع فرش باکیفیت تولید کند. نعیم‌آبادی، مدیرعامل فرش آستان قدس‌رضوی استحکام بالای فرش دستباف راور و حفظ این هنر اصیل ایرانی را دلیل انتخاب آن برای پابوسی این آستان عنوان کرده است. راستی تا یادمان نرفته این را هم اضافه کنیم که بقیه فرش‌های آستان قدس در کارگاه‌هایی در اطراف مشهد و کاشمر بافته می‌شود.

تابلوی تصویری حضرت محمد(ص) در موزه آستان قدس

قالی راور گرچه تازه خود را به صحن و سرای حرم شاه خراسان رسانده تا پهن شود روی زمین آستان و خستگی از تن زائران امام هشتم ببرد اما پیش از این و طی سالها و دهه‌های گذشته در پناه این حریم و در موزه فرش آستان قدس جا گرفته بود. موزه آستان قدس یکی از بزرگ‌ترین موزه‌های تخصصی فرش ایران و جهان است که بیش از ۱۰۰تخته فرش نفیس با قدمتی ۵۰۰ساله از دوران صفوی تا عصر حاضر در آن نگهداری می‌شود. این موزه که در صحن کوثر حرم مطهر رضوی در مجاورت موزه مرکزی آستان قدس قرار دارد، سه طبقه است و در هر طبقه آن قالی‌های یک بخش از ایران چیده شده است. به طور مثال طبقه همکف به قالی‌های بافت مناطق مرکز و شرق کشور چون اراک، کاشان، کرمان و خراسان بزرگ و همچنین قالی‌های پرده‌ای اختصاص دارد. طبعا قالی‌های زیبای راوری را هم می‌توانید در همین بخش تماشا کنید که یکی از آنها مفروش نفیسی است با عنوان قالیچه تصویری محمدرسول(ص) که در دوره پهلوی اول یعنی بیش از ۱۰۰سال پیش بافته شده است. طرح ساده تمثال حضرت‌محمد(ص) در مرکز قالیچه و تصاویری از پرندگان و گیاهان بر زمینه‌ای شیری رنگ دورتادور این تمثال به تصویر کشیده شده است.

زینتی برای موزه فرش ایرانیان

مگر می‌شود صحبت فرش زیبای راور درمیان باشد و رد پایی از آن در موزه‌های ایران نباشد و ما آن را دنبال نکنیم؟ قطعا یکی از این موزه‌ها، موزه بزرگ و رنگارنگ فرش ایران در پایتخت است. دستباف‌های متعددی از راوری‌های هنرمند از قرون گذشته تاکنون در این موزه نگه‌داری می‌شود که یکی از آنها فرش زیبای پشمی است با رنگ‌های گیاهی طبیعی و رنگ غالب زرد نخودی. طرح اصلی این قالیچه که در اندازه‌های ۱۹۸×۱۲۲سانتی‌متر سال ۱۳۱۸ بافته‌شده، لچک و ترنج قالیچه به شکل سه ترنج تودرتو و متحدالمرکز با سر ترنج است. شاخه‌ها و برگهای مختلف و اسلیمی‌های دهن اژدری با گل شاه‌عباسی بزرگی لچک‌ها را تشکیل می‌دهند.
قالیچه (تابلو تصویری) حضرت رسول‌اکرم(ص)، نمونه دیگری از دستبافت‌های راوری در موزه فرش ایران است که در اندازه ۴۰×۶۰سانتیمتر و با نخ ابریشم و پشم درجه یک بافته شده است. موزه فرش ایران در دوران پهلوی‌دوم در ضلع شمالی پارک لاله تهران ساخته شد و در بهمن ۱۳۵۶ به بهره‌برداری رسید. در این موزه قالی‌های بسیار نفیسی از سراسر ایران از قرن نهم هجری تا دوره معاصر نگهداری می شود و تعدادی از آنها هم در تالار طبقه هم کف در معرض نمایش قرار گرفته است.

از راور ایران تا سنای آمریکا

اگر فکر می‌کنید گنج راور فقط در موزه‌های فرش داخلی برای خودش برو و بیایی دارد، به بیراهه رفته‌اید؛ چراکه راوری‌ها هنر دست و ذهن خلاقشان را به سراسر گیتی روانه کرده‌اند؛ به خانه و دفتر کار شهروندان و ثروتمندان و مدیران بلندپایه اروپایی و آمریکایی و حتی به موزه‌های خارجی.
یکی از این فرش‌ها حکایت عجیبی هم دارد و گفته می‌شود روزگاری نه‌چندان دور، بزرگترین قالی جهان با ابعاد ۳۷۵متر با مواد اولیه نفیس در کرمان بافته می‌شود و پس از بافت سوار بر گاری به بندر بوشهر منتقل شده تا به سازمان ملل برسد و زینت‌بخش این سازمان باشد. پای این قالی البته هیچ‌گاه به سازمان ملل نمی‌رسد، زیرا به محض رسیدن به آمریکا به سنای این کشور منتقل شده و تابلویی نفیس می‌شود روی دیوار بزرگ سنا تا هر روز چشم نمایندگان آمریکا به آن بیفتد و یادشان نرود حریف‌شان یکی از قطب‌های بزرگ هنر و فرهنگ و تمدن جهان است. به احتمال قوی این قالی تاکنون به موزه نیویورک منتقل شده چراکه از همان ابتدا چشم موزه نیویورک هم به دنبال آن بوده است. شنیدن این نکته هم خالی از لطف نیست که قالی زیبا و منحصربه فرد کرمانی‌ها پیش از انتقال به آمریکا، برای دید عموم در صحن مسجد جامع کرمان پهن شده و با فراخواندن عکاس‌باشی‌های آن زمان عکس‌هایی نیز از آن گرفته می‌شود.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۹۴۹

جدول عادی

افقی: ۱) عفونت قارچی دهان شیرخواران- مخزن آب مسافرتی- سوره شصت و چهارم قرآن ۲) آینده‌نگری- فیلم کابویی ۳) بازیکن دفاع آزاد- مخترع آمریکایی برق‌گیر ۴) فریاد شادی- ورزشی هفت نفره- گوسفند قربانی ۵) سودای ناله- قهرمان هفت‌خان شاهنامه- دریغ واندوه- آقای آلمانی ۶) جاده آهنی- ادب آموختن- ضعف و سستی ۷) رمانی نوشته امیرحسن چهل‌تن- از حواریون مسیح(ع) ۸) آبریزگاه- ستارگان- حرکت و جنبش ۹) دین ها- مادر حضرت ابوالفضل(ع) ۱۰) مجاز شرعی- بدزبان و بی‌حیا- دانه‌کش بی‌آزار ۱۱) پایتخت ایتالیا- از آلات موسیقی- قسمت استوانه‌ای چاه- N۱۲) پرهیزگاری- حافظه اصلی کامپیوتر- چوب سوزاندنی ۱۳) دانشگاهی در آمریکا- ناشایست ۱۴) زمزمه‌کننده- دروازه‌بان تیم فوتبال ذوب‌آهن ۱۵) شروع، آغاز- مونس- متقارب.
عمودی: ۱) جانشین هنرپیشه اصلی در صحنه‌های خطرناک- خوش‌چهره- ضمیر جمع ۲) زینک- پیشوای دینی زرتشتی- چند مرتبه ۳) چاق- چند لایحه- تنگدستی ۴) اپراتور- گمراهی- مزه فلفل ۵) تازه روییده- اندیکاتور ۶) پیش شماره تلفن- اتاق کوچک- زیلوباف ۷) پوست درخت خرما- علاج کردن- از علائم نگارشی ۸) برای خدا شریک قائل است- فرکانس- واحد پول امارات ۹) جانشینی- خوبی‌ها و نیکی‌ها- عدل و انصاف ۱۰) پنبه‌زن- شهرداری قدیم- بادمجانش آفت ندارد ۱۱) آلبومی با آواز سالار عقیلی- ورزش گوی و بطری‌های چوبی ۱۲) از اعمال واجب برای میت- متواضع- دوره هزارساله ۱۳) آینده- استوار کردن- گروه انسان‌ها ۱۴) پیروز مسابقه- خباز- پسوند شباهت ۱۵) دوتا نون- بیماری اختلال عمل کبد- دوره تجدید حیات اروپا.

جدول ویژه

افقی: ۱) شبنم- پایه- از آلات موسیقی ۲) ضربه‌ای در تکواندو- جریان هوا ۳) شرور- بیوگرافی ۴) مونس- زاده چهارپایان- تعهد ۵) به نفع او- ابزار مکانیک- میوه‌ای شیرین- ترمز چارپا ۶) نومیدی- پروانه هواپیما- مربوط به کیفیت ۷) اجاقی که از طریق تابش الکترومغناطیسی ریزموج، در غذا گرما ایجاد می‌کند- حاصل ۸) آش سنتی یزد- پیش‌امضا- نوعی جرم قضایی ۹) ریاکار- رمانی خواندنی از نورا رابرتز، بانوی نویسنده آمریکایی ۱۰) ذکر مصیبت و نوحه‌سرایی- خوک وحشی- استخوانی در پاچه گوسفند ۱۱) تصرف در مالی- حیله‌گر- سفر دسته‌جمعی- بوی رطوبت ۱۲) دامنه سبزکوه- علم ستاره‌شناسی- قوانین چنگیزخان ۱۳) از آثار آگاتا کریستی، جنایی‌نویس انگلیسی- لوچ ۱۴) آفرین فرنگی- بخش‌هایی از دریا که در مالکیت هیچ کشوری قرار ندارد ۱۵) به‌هم پیوستگی- بلندقامت- میله باریک برای تمیزکردن لوله تفنگ.
عمودی: ۱) انسداد رگ به وسیله لخته خون- اسلحه ساموراییها - پول تایلند ۲) رشته‌های عرض پارچه- صحرا- قاضی ۳) انبازان- بزرگ و مهتر—مرده‌شور ۴) کیسه‌دار درختی استرالیا- سرخوش و سرحال- شهر فردوسی ۵) رمانی از محمد حجازی- اثر الکساندر دومای پدر ۶) قسمتی از پا- لوله شیپوری رحم- اشاره به نزدیک ۷) دوباره- ساقه خوراکی ترش و شیرین- غذای ظهر ۸) زینت روی انگشتر- مرغ افسانه‌ای- درخشش ۹) فاقد تحرک- متنافر- بازداشتن ۱۰) خودروی زرهی- نوعی آجر دانه‌درشت- نام ترکی ۱۱) شربتی از سرکه و شکر- گوشت سرخ‌کرده که تخم‌مرغ روی آن بشکنند ۱۲) نغمه- حقه‌باز- دقت زیاد در جزئیات امری ۱۳) شهر تاریخی ازبکستان- اقامتگاه تابستانی- جکوزی ۱۴) ترس- معشوق- بیهوده ۱۵) رنگ نشده!- نامتناسب و بی‌نظم- جاوید.

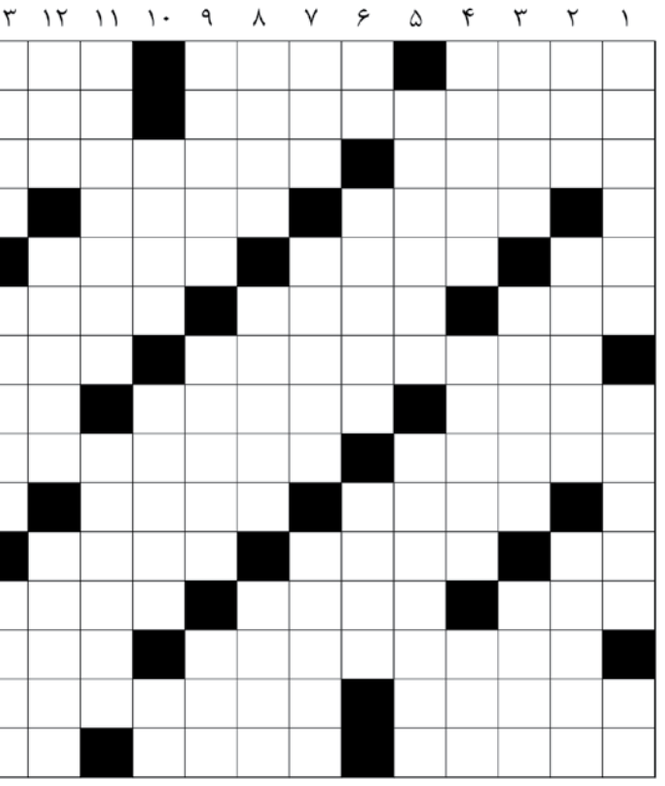

حل جدول عادی شماره ۵۹۴۸

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	م	س	ک	■	س	ر	د	ر	ب	ا	غ	م	ل	ی
۲	م	ز	ا	ر	ع	ه	■	ک	ب	ر	ی	■	س	ا	ک
۳	د	ا	ر	■	ی	و	ی	و	■	ب	ز	ا	ق	■	س
۴	■	ی	ق	ی	ن	■	ک	ر	ک	ر	■	غ	ف	و	ر
۵	م	د	■	و	ک	ل	ا	■	ن	ی	ا	م	■	س	ه
۶	ن	ه	ر	و	■	ج	ن	ا	س	■	ل	ا	ر	و	■
۷	ظ	■	و	ه	ا	ب	■	ج	ر	ک	ه	■	ا	ی	■
۸	ر	ه	■	ا	س	ا	ل	ن	و	ر	ی	■	ن	س	ا
۹	ه	ا	ر	■	ا	ز	ن	ا	■	ف	ه	ی	م	■	ن
۱۰	■	ی	و	و	ی	■	ک	س	س	ت	■	م	ا	ه	ک
۱۱	م	ک	ح	ش	م	ت	■	ر	ه	ن	ی	■	ف	ی	■
۱۲	س	■	ا	د	■	ا	ه	ن	ی	■	م	ن	ب	ت	■
۱۳	■	م	س	ت	ب	ر	■	ا	ر	د	و	■	ر	س	ل
۱۴	ن	■	ب	ا	ر	ک	■	س	ر	م	ا	ی	■	ه	■
۱۵	ع	ی	س	ی	ا	ل	ک	ث	ی	ر	■	ز	ی	ن	ب

حل جدول ویژه شماره ۵۹۴۸

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	پ	ش	ت	ک	■	س	ا	ل	ا	ر	م	ک	س	ه	ا
۲	ت	و	ک	س	ی	ن	■	ک	ا	و	ه	■	و	ا	و
۳	ر	ش	د	■	و	ا	ح	ه	■	ز	م	ا	م	■	ر
۴	■	ت	ر	س	و	■	ر	ن	ج	ه	■	ن	و	ر	د
۵	م	ر	■	م	ه	س	ا	■	و	ا	ف	■	ی	ف	ن
۶	س	ی	ل	و	■	خ	ف	ا	ش	■	ت	س	ل	ا	■
۷	ک	■	ب	ر	ی	ن	■	و	ا	ی	■	ا	ق	ف	■
۸	و	ی	س	■	ت	و	ر	ی	ن	گ	ن	■	م	ت	ر
۹	ن	م	و	■	ا	ر	ک	ن	■	ا	ه	ل	ی	■	ا
۱۰	■	ا	ز	ر	ق	■	ل	ی	ک	ن	■	ا	ر	ی	س
۱۱	ن	ن	■	ت	ی	پ	ا	■	م	ه	د	■	ی	و	و
۱۲	م	ی	خ	ی	■	ا	ژ	ا	ن	■	ا	ی	م	ن	■
۱۳	و	■	ا	ل	ا	م	■	م	د	ا	د	■	ا	ی	ت
۱۴	ن	ظ	م	■	خ	و	ا	ر	■	ب	ا	د	د	س	ت
۱۵	ک	ل	ا	ه	م	ک	ز	ی	ک	ی	■	ژ	ر	ف	ا